

Notiser från Östtimor

Turistvisum

Sedan den 16 mars i år är det inte längre möjligt att få ett turistvisum till Östtimor vid gränsövergångarna från Västtimor för andra än indonesiska och portugisiska medborgare. Man måste ansöka om visum i förväg. Det kan man göra via internet, se <http://migracao.gov.tl>.

Sunrise - var ska processeringen ske?

Nästa stora gasfält som ska utnyttjas i Timorsjön är Greater Sunrise. Efter lång tid har Woodside, som är det australiska företaget som ska pumpa upp gasen ur det timoresisk-australiska fältet, valt en flytande plattform som plats för den anläggning som ska göra gasen säljbar i flytande form. Ett annat alternativ har en rörledning till Darwin i Australien varit, där gasen skulle kunna behandlas i ConocoPhillips existerande anläggning, liksom en kortare rörledning till Östtimors sydkust, det alternativ som Östtimors regering naturligtvis förordar. Det skulle ge arbetstillfällen och bidra till utvecklingen på sydkusten. Både plattformsalternativet och Östtimoralternativet skulle kosta i storleksordningen 5 miljarder dollar att bygga.

Det främsta skälet för Woodsides beslut antas vara oro för Östtimors politiska stabilitet på lång sikt.

När Woodsides verkställande direktör besökte Dili den 6 maj för diskussioner med premiärminister Gusmão, tog denne inte emot, och ett hundratal demonstranter hindrade direktören från att lämna flygplatsen.

I mars skapade en överenskommelse mellan den tyska gaskoncernen Linde och ConocoPhillips att ta hand om, rena och sälja ädelgasen helium från oljefältet Bayu Undan uppståndelse i Östtimor. Regeringen menar att den inte blev tillfrågad och att landet ska ha en andel av intäkterna.

Tufft att tackla korruptionen

Under de senaste åren har en hel rad högt uppsatta politiker i Östtimor anklagats för korruption.

Justitieministern för att påverka kontraktval, finansministern kritiserades för att ha gett jobb till sina vänner och en av landets vice premiärministrar anklagades för att ha missbrukat sin makt för att ge sin fru ett välbetalt FN-arbete.

Och listan kan förlängas. Regeringskoalitionen hävdar att anklagelserna bygger på halvsanningar och felaktig information.

När regeringen nu planerar att ge ut över 5 miljarder dollar av oljepengarna, har korruptionen blivit ett hett samtalsämne i huvudstaden Dili. Det har bidragit till att regeringen har tillsatt en antikorrupsionskommission, som ska överta frågorna från ombudsmannen för mänskliga rättigheter.

Kommissionen måste nu visa konkreta resultat - och det fort - för att rättfärdiga sin existens. Mycket står på spel inför valen om två år. Ty hittills har inga av korruptionsanklagelserna prövats i rätten utan varje "skandal" har runnit ut i sanden.

Ombudsmannen har tidigare rapporterat att han överlämnat 28 fall till riksåklagaren, men inget har kommit upp i domstol än. Det beror på, säger han, det svaga rättsväsendet, som har tusentals obehandlade fall. Åklagarna måste bli fler och få utbildning om korruption.

Regeringen har tidigare saknat kontroll, vilket blev tydligt förra året, när premiärminister Gusmão flyttade 70 miljoner outnyttjade dollar från tungoljeprojektet till 774 små infrastrukturprojekt, folkomröstningspaketet, spridda över hela landet. Projektet fördelades utan anbudstävlingar och pengar betalades till en organisation skapad av Julio Alvaro, ordförande i *Business Forum of East Timor*, för utbetalning till kontraktörerna. Det blev en brist på 3 miljoner och anklagelser om dåligt utförda arbeten, en del av bolag ägda av Alvaro.

Mario Carrascalao, den andre vice premiärministern, försvarade Gusmãos beslut med att idén var bra, men att det saknades planering, ledning och utvärdering av de företag, som fick kontrakten. Carrascalao har tyvärr yttrat sig ganska negativt om kommissionens förmåga.

Språkfrågan

Östtimors två officiella språk är tetum och portugisiska, men minst 16 lokala språk talas dessutom i landet. Engelska och indonesiska är också viktiga arbetsspråk. Valet av portugisiska har varit mycket ifrågasatt, då få talar det.

I en intervju berättar Kirsty Sword-Gusmão, premiärministerns fru, ordförande för den nationella utbildningskommissionen och goodwillambassadör för utbildning.

- Vi tittar särskilt på de 16 andra nationella språkens roll, utöver tetum talas omkring 16 andra språk i hela landet. Och vi vet från UNESCO:s forskning de senaste 50 åren och många andra länder att barn ofta snabbare lär sig läsa och skriva, när det sker på det språk som talas i hemmet. Och för ett stort flertal av timoresiska barn är det ett av dessa 16 språk. I en del fall, särskilt i städerna, kan det vara tetum.

Idag sker undervisningen till stor del på portugisiska, vilket lärarna ofta kan mycket dåligt.

I andra sammanhang har krav ställts på att det ska vara lättare att använda tetum inom rättsväsendet.

Strategisk utvecklingsplan

Utkastet till en strategisk utvecklingsplan (Strategic Development Plan - SDP) för Östtimor presenterades på

mötet med utvecklingspartnerna den 7 april. Du kan läsa mer om förslaget i artikeln *3 konferenser i Dili*. Premiärminister Xanana Gusmão har nu under mer än en månads tid varit ute i landet och presenterat och diskuterat planen i underdistrikten. Det har både väckt begeistring och skapat debatt.

Den ideella organisationen La'o Hamutuk har trots det inte sett mycket av analys av planen och därför försökt att analysera utkastet, som omfattar mer än 400 sidor och vars sammanfattning börjar med en inspirerande vision.

La'o Hamutuk saknar strategin för att uppnå visionen och kritiserar särskilt att

- planen underskattar Östtimors ekonomiska beroende av olje- och gasintäkter

- ett avsnitt talar om att naturgasen från Greater Sunrise-fältet ska användas för att generera 1 GW elkraft från och med 2020. Det förutsätter att gasen förs i land i Östtimor och skulle förbruka nästan två tredjedelar av Östtimors andel av gasen. Samtidigt talar planen om inkomsterna från försäljningen av gasen. Men man kan inte både äta kakan och ha den kvar ...
- Östtimor framställs som ett rikt land tack vare sina olje- och gastillgångar trots att dessa inte är förnybara. Oljefondens syfte är just att förvalta intäkterna från försäljningen av dessa tillgångar så att de räcker längre.

Tommy Pollák

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.